

27 декабрь – Россияда Къутхарыучуну Кюню

27 декабрьде жашауларына, саулукулларына къоркъуулу болумлада башхаланы жанларын сакълаган батыр усталыкны – къутхарыучуну – сайлаганла профессионал байрамлары белгилейдиле. Аллай жигит жашларыбыздан бири КъМР-ни От тошоуге къажу-къутхарыу службасыны излеу-къутхарыу къауумуну башчысыны орунбасары Малкъондуланы Хасанны жашы Кязимди.

«Болушлукъга келирге хазыр болгъан жашла бла ишлерге насыбым тутханды»

Кязим бу усталыкъда ишлегенли жыйырма жыл болады. Ол ишин бет жарыкълы толтурганы ючюн къырал эм ведомстволу сауыгала бла кеп кере белгиленгенди: «За спасение погибавших», «За доблестную службу», «За содружество во имя спасения» эм башхала. 2020 жылда уа КъМР-ни Башчысыны Указы бла Малкъондуланы Кязим «КъМР-ни сыйлы къутхарыучусу» деген атха тийишли болганды.

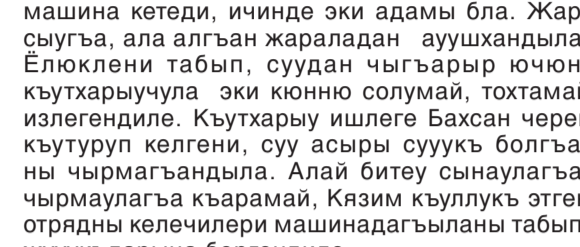
Адамга болушлукъ бла байламлы сыйлы усталыкны Кязим билип, оюм этип сайлаганды. Аскерде къуллукъ этген кезиуде аны кез аллында эки нёгери баштёбен болгъан машинаны тюбюне тошедиле. Болушлукъну, медиклени сакълагъа заман жокъду! Бизни жигитибиз, кеп сагъыш эте турмай, аскерчилеге керекли болушлукъ этип, къанны тохтатады, жашланы жанын сакълайды. Ма бу болумдан сора кёлленгенди ол къутхарыучу болурга.

Аскерден къайтхандан сора, Малкъонду улу туугъан эли Яникойда Байсолтанланы Алим атлы эл молкде къысха заманны ишлейди. Алай аскерде тюбеген болумну унуталмай, къутхарыучу усталыкъ бла къореширге сююп, 2002 жылда Нальчикни излеу-къутхарыу къауумуна келеди.

Андан бери озгъан жылланы ичинде анга кеп операцияга къатышыргъа, кённо кёрюрге тошгенди.

Къутхарыучуну усталыгы жөнги тийюлюдө, дейди ол. – Хау, кинода болушлукъ чырмаусуз, ариу ётеди, жашауда уа алай тийюлюдө. Бу усталыкны сайлагъан къарыулу, кючлю болса игиди. Алай аны бла бирге уа ёлюмю, ол санда ауушхан сабийлени да кёрлюгюн алгъадан да ангылап, анга хазыр болурга керекди. Сабийни къыйынлыгъындан ауур зат а жокъду! Анга биз заманда да юйреналыкъ тийюлюсө. Болушур ючюн къолундан келгенни этесе, къарыууну, билиминги, сынаууну аямай. Бала ачыгъанында сени төрслигин болмаса да, жанын са къалдыралмасанг, тюз атасы, анасыча къыйналады жюрегинг.

Хау, быллай къыйынлыкълагъа тюберге да тошеди къутхарыучулагъа. Болсада ала болушлукъга келирге хазырдыла. Ишлерин бютюнда бийик даражада толтурур ючюн а, кюн сайын

машина кетеди, ичинде эки адамы бла. Жарсыуа, ала алгъан жараладан ауушхандыла. Ёлюкдени табып, суудан чыгарыур ючюн, къутхарыучула эки кюнню солумамай, тохтамай излегендиле. Къутхарыу ишлеге Бахсан черек къутуруп келгени, суу асыры сууук болгъаны чырмагандыла. Алай битеу сынаулагъа, чырмаулагъа къарамай, Кязим къуллукъ этген отрядны келечилери машинадагыланы табып, жууукларына бергендиле.

Былайда сизни къысха эсепле бла шагъерей этерге сюебиз: 2023 жылны 11 айны ичинде КъМР-ни От тошоуге къажу-къутхарыу службасыны Нальчикде излеу-къутхарыу къаууму къыйын болумлагъа 126 кере чыкырылганды. Ол санда 47 кере жашау журтлагъа, сууда ачыгъанлагъа – 36 кере, табийгъат болумлагъа – 28. Аны бла бирге жол-транспорт болумлада ачыгъанлагъа болушлукъга 11 кере чакъырылгандыла, техноген къыйынлыкълагъа уа 4 кере.

Малкъондуланы Кязим иши нёгерлерини юслеринден айта, аланы профессионал билмилерин белгилейди.

– Арабызда бирлик, нёгерлик барды деп айталыкъма. Ишлерин сюйген, адамлагъа болушурга хазыр жашла бла бирге ишлерге насыбым тутханы ючюн ырызума. Ала бла, урушун заманында айтылгъаныча, разведкага да барлыкъса. Бир заманда да къыйын болумда къорыкъ тийюлюдө, дейди ол.

Профессионал байрамны эм Жаңгы жылны аллында республиканы жамауатын алгъышлайды ушакъны ахырында Малкъонду улу. «Кесиизни къарыуугъызга асыры бек ышанмагъыз, профессионал къутхарыучулары айтханларына уллу кёллю болмай, толтурурга къорешигиз. Къыйын болумга тюшмөс ючюн, къоркъусулукъну жорукъларын унутмагъыз. Иши нёгерлерими, жамауатны да алгъышлама байрамла бла. Къыйын болумла эз тюбесине, къуанчлы, жарыкъ ишле кеп болсунла. Излеу-къутхарыу ишлеге чыкыгъанда, ала жетишимли, къуанчлы бошалсынла», дейди Малкъондуланы Кязим ушагыбызны ахырында.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

Эсде тутуу

Жизитлени юслеринден энтта да бир хапар

Улуу Ата журт уруш салгъанлы быыл жетмиш сегиз жыл болады. Алай а ол салгъан жарала бир юйюрге да сау болмагъанлары хақыды. Ёксюзлюкно ачы гыржыны бла ёген сабийле, аладан жаш болуп тургъанлай, дунияларын Ата журтну къоруулай алышхан жигит аталарын бир заманда да унутмайдыла, сюйөп эсгередила. Ала кёрген къыйынлыкъларын аз санайдыла, жаладан ата жылыу излегенлери эслеринден бир заманда да кетмейди.

Алгъаракъда сабийлени окутуугъа кеп къыйын салгъан Муртазаланы Абуланы къызы Зухураны «Превранный полёт», «Разговор с незнакомым отцом» деген китапларын окугъанымда, сыйлы устазыбызга уллу сый бергенме – ол керти

гъанды, сабий жаш болуп, партизаннга. Душманла кетгенден сора да атабызга таулада букъгъан бандитле бла къореширге тошгенди. Ол аллай бир сермешде жоулгъанды, – дейди Далхатны къызы Тамара. – Ол ёлгенден сора, къарт ата-

рим 1928 жылда Ташлы-Талада туугъанды. Абдул-Керим туугъан элинде ара мюлкню къураугъа, аны айнытыугъа уллу къыйын салгъанды. Ол кёчгюнчюлюкден къайтхан жыллада колхозга таматалыкъ этип тургъанды. Юйдегиси Уяна-

Ностуланы Хажинауну жашлары Далхат, Шамшудин, Баттал эм Абдул-Керим.

да фахмулу тизип айтады атасына Малкъар ауузда ол дунисын алгъындыргъандан сора болгъан ишлени юслеринден. Алай бла ол китапны магъанасы къайда кенди ёсе келген тёлюлеге – Зухура тарых жол бла элтеди окуучуларын. Аны атасына чекис тансыкълыгы башлатхан ушагы анычаланы бошалмаз хапарларыды. Бу материалда да Зухураны атасыча фронтха кетген юч жигитибизни хурмет бла эсгерирге излейбиз.

Быйыл Ташлы-Талада эки сын таш сюегендиле Ностуланы Хажинауну туугъан туудукълары. Алада беш адамны атлары жазылдыла: Ностуланы Къайтаны жашы Хажинауну бла аны жашлары Далхатны (энчи сын таш), Батталны, Шамшудинни эмда Абдул-Керимни. Сабийлени аналары Чочайланы Шарданны къызы Дулдусхан эди.

Биз Хажинау, Тёбен Жем-талада юйчюк алып, анамы, эгечлерим Фаризатны бла Фатиматны, мени да ары кёчюрген эди. Алай бла бизни жаныбызны сакълагъанды. Биз сюргюн къыйынлыгъын сынамагъанбыз, ахуларыбызга уа бек къайгы этип жашагъанбыз, ала артка къайтынчыну.

Жашаулан ючюсю Улуу Ата журт урушда ёлгендиле. «Улуу Ата журт урушун кезиунде республиканы оңоучулары атабызга Черек районда партизан жыйын къураугъа буюргъан эдиле. Аны бла бирге аны кичи къарындашы Абдул-Керим да бар-

быз Хажинау, Тёбен Жем-талада юйчюк алып, анамы, эгечлерим Фаризатны бла Фатиматны, мени да ары кёчюрген эди. Алай бла бизни жаныбызны сакълагъанды. Биз сюргюн къыйынлыгъын сынамагъанбыз, ахуларыбызга уа бек къайгы этип жашагъанбыз, ала артка къайтынчыну.

Хажинауну бла Дулдусханни жангыз къызлары Абидат шауурдатчы жаш Улбашланы Мухажирни юй бийчеси эди. Аланы Мухаддин бла Мурат деп эки жашлары болгъанды. Къызчыкълары Фатимат а сабийлей сюргюнде ауушханды. Абидат, къарындашы Абдул-Керим да Экинчи Чегемде жашап тургъандыла ахыр жыллада. Жангыз эгечлери уруш къазаатында жашлай кетген жигит къарындашларын бир кюнде да унутмагъанды. Дунисын да аланы эсгере алышханды.

Ностуланы бу уллу юйюрлерини туугъан-туудукълары жигит аппаларыны атларын сый, намыс бла жюрюгенлери бюгюн, жигитлик артыкъ да бек изленнген кюнде, халкъыбызга ариу юлгодо.

Манга бу ишимде болушхан, атасыны, ата къарындашларыны суратларын жиберген Абдул-Керимни жашы Борисге энчи ыразылыгъымы билдирем.

Юйюр кичиси Абдул-Керимни жашы Борисге энчи ыразылыгъымы билдирем.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Сахна

Алийланы Шахарбий атлы Къарачай къырал драма театрыда Ёлмезланы Мураддини «Шошлукъну чюйреси» деген чыгармасына кёре салынган сахна оюн кёргозюлгенди. Аны Къулийланы Къайсын атлы Малкъар къырал драма театры баш режиссеру Атмырзаланы Магомет салгъанды. Аны юсюнден бизге журналист Сараккуланы Асият билдиргенди.

Шошлукъну чюйреси

Пьеса 2011 жылда жазылганды, уллу тарыхы да барды. Анга Къалмукъда, Дагъыстанда да къарагъандыла. Али Шогенцукоч атлы Къабарты къырал драма театрыда салынып, 2017 жылда Нальчикде «Южная сцена» атлы театр фестивалыда кёргозюлгенди, эм иги миллет пьесага санагъанды. Кесаматчыла, жюриге киргенле да, сейирге къалып, Кавказда быллай къужур ишле бармыдыла, дегенлери эсимдеди. Жарсыуага, арт жыллада таматаланы бла гитчелени араларында чюйрелик, адет-тёрелени малтанып баргъанлары, элде ишизлик, наркомания, жууук адамланы араларында юй, жер, мюлк ючюн талашуу шартла бардыла. Аны юсюнден айтады Мураддин чыгармасында. Бир юйюрню алып, къызгъанчылык, адепсизлик адамны къаллай бетсизликке, налат беричча чекге келтирлигин кёргозтеди.

Четен, тегене, балта, жипле – бары да къарачай-малкъар халкъны турмушун, бурунгу тарыхын да ачыклайдыла.

Ол башында сагъынган белгиле пьесаны, оюну жигитлерине да ётедиле. Къартла – Дауту бла Назифа – къарачай-малкъар халкъны эр кишилеринде бла тишируларында болгъан эм иги ышанланы жыйышдырадыла. Аланы жашлары, къызлары, келинлери адамны юсюнде къужур къылыкъланы сыфатлайдыла. «Телиден туура сөз» дегенлей, эл телиси Огъурлу (Дотдуланы Энвер), хар нени алгъадан билип, бир тюрлю элберле бла айтды сөзюн. Пьесада болмагъан, режиссер кеси оюннга кийирген къара кючю – Ибилиси (Родион Унаджеев) – сыфаты битеу барыны да аманлыкъларын бирикдирип къояды. Ол жигитлени кесини жолуна тюртеди. Ахырында юйню оюлгъаны – ол да белгиди. Былайда Ибилис къууанч, хорлам төпсеуюн төпсеюди.

Жаш адамла, иги жашарга сюйюп, элде юйлерин сатып, къарт аталарын бла аналарын шахарга

кёчюрюрге сюйген умутлары – ол «баш кёмюгюдо» спектакльни. Терендеди баш оюму, магъанасы да. Къарт Даутуну сёлеринде, этгенинде да чирчигин сакълагъа къорешгенини, аппасы ишлеген юйню туудукъларына къоаргъа сюйгенини сылтау да терендеди. «Мен бир кере айырылганма оююнден, тауарымдан, арбазда таша абынырга излей эдим», – дегени бюгюнлюкде къуру бир юйюр, тукъум неда туугъан журт бла байламлы болуп къалмай, битеу да халкъга къатылады.

Оюнда хар сурат терен оюмла-нып салыннганды: къарт кишини (Темрезланы Руслан) бла къатыны (Къоркъмазланы Фатима) биринчи кёрюнгенлери, аланы бирге татлы жашагъанларын ачыклай, туудукълагъа тансыкъ болгъанлары айтады. Жашлары, къызлары да юйдегилери, сабийлери бла да келгенлери байрамга бурулурга керек эди, алай... бу суратдан сора кюйюла төбирейди, Дауту бла Назифа, кез аллыбызда къартаг, къызлары бла келинлери огурусуз-

дан-огурусуз бет ала. Эр кишиле уа, жашаудача, «кинчи пландадыла». Жашлары (Айбазланы Мусса) атасына бла анасына сөзюн окуна кючюн-къарыуун жыйып айталайды. Ол бюрчну андан эсе къайда жигит эгечине (Алийланы Фатима) къояды. Киеулер (Ездэнланы Зураб) иги жашдан къалдыргъаны жокъду, алай ол бу болумну тюрлендилерлик тийюлюдө – юйде башчы къатындыды. Эр кишиле, оюнуу кюлдэн ычхындырып, ол тиширулагъа къалып, ала да бири бирине эришип, уллу-гитче, къайын-келен, эр киши-тиши деген халкъны не заманда да халкъ этип тургъан адет-тёреле, ангылаула магъаналарын тас этип, учуз болгъанлары сахнада туура ачыкъланганды. Андан эди залда олтургъанланы тохтамай кез жашларын сыйпагъанлары, сахнада болгъанга жарсып, теренден ахтыннганлары да.

Жаш тёлю уа? Студент жаш Азретни (Мукаланы Шамил) кесине асыры бек базынып, наркотикле бла тутулгъаны, къартланы ахырына таяндырып, эгеч бла къырын-даны да жау этеди. Жаш къызы Инессаны (Салпагъарланы Земфира) юсюнде автор, театр да саякълык, андан башха къужур ишле да элдеде жайылып баргъанларын кёргозтедиле. Алыкъа сабийлиги юсюнде кетмеген, тазалыгы бла анасына угъай, аммасына ушагъан Айюлюню (Тотуркууланы Радиона) сыфаты, оюну ахырында сахнада жанып къалгъан чырак да игилике, тамблагъа кюнге ышаныну белгисидиле.

Атмырзаланы Магомет быллай ауур, алай терен магъанасы болгъан Ёлмезланы Мураддини драмасын къарачай театры сахнасында салгъаны бла актёрлагъа да туудурганды иги умутла. Барына да ишни юсюнде кёллалыргъа тюшген эсе да, премьерада ол къыйын зыраф болмагъаны кёрюнгенди. Андан эди экинчи кюнню эрттенгиинде къараучула сёлешип: «Жангы оюну дагында бир ойнасагъыз эди», - дегенлери.

Атмырзаланы Магомет быллай ауур, алай терен магъанасы болгъан Ёлмезланы Мураддини драмасын къарачай театры сахнасында салгъаны бла актёрлагъа да туудурганды иги умутла. Барына да ишни юсюнде кёллалыргъа тюшген эсе да, премьерада ол къыйын зыраф болмагъаны кёрюнгенди. Андан эди экинчи кюнню эрттенгиинде къараучула сёлешип: «Жангы оюну дагында бир ойнасагъыз эди», - дегенлери.

Атмырзаланы Магомет быллай ауур, алай терен магъанасы болгъан Ёлмезланы Мураддини драмасын къарачай театры сахнасында салгъаны бла актёрлагъа да туудурганды иги умутла. Барына да ишни юсюнде кёллалыргъа тюшген эсе да, премьерада ол къыйын зыраф болмагъаны кёрюнгенди. Андан эди экинчи кюнню эрттенгиинде къараучула сёлешип: «Жангы оюну дагында бир ойнасагъыз эди», - дегенлери.

Атмырзаланы Магомет быллай ауур, алай терен магъанасы болгъан Ёлмезланы Мураддини драмасын къарачай театры сахнасында салгъаны бла актёрлагъа да туудурганды иги умутла. Барына да ишни юсюнде кёллалыргъа тюшген эсе да, премьерада ол къыйын зыраф болмагъаны кёрюнгенди. Андан эди экинчи кюнню эрттенгиинде къараучула сёлешип: «Жангы оюну дагында бир ойнасагъыз эди», - дегенлери.

Сиз билемисиз?

Совет Союзга жарашдырылгъанды

Шёндю къайсы тюкенде да татлы сууланы къа-дар тюрлюсю барды: алма, апельсин, жүзюм, наныкъ татуу этгенми сюебиз о-гъесе кола – къайсылары да эркин табыладыла. Дагында сууук чайла: аланы кёпле жаратадыла, бютюнда жай иссиледе сюйөп ичедиле.

Быллай сууланы юслеринде жазылгъанга кёре, аланы къара неда жашил чайладан этедиле, юсюне бал туз эмда лимон да къошадыла. Бирле сууук чай башха лимонаддан эсе иги да кеч чакъып чаю да болурла, алай ол а Совет

Союзнун заманында окуна болгъанды, аны аты уа «Бахмаро» эди.

Горжю тилден ол «ай-ырмалы, тамашалы» деп, алай кёчюрюледди. Татуу аз ачыракъ-татлы, чай бла лимон ийис этип кеси да. СССР-де аны къара чайны иги сортларындан бла лимон кислотадан эте эдиле.

«Бахмаро» 1970 жылланы ахырында Горжюде «Чайны, субтропикалы культураны эмда чай промышленностьну илму-производстволу бири-гиуюню» специалистлери жарашдыргъандыла. Чайны битеу хайырлы затларын сыгып, андан лимонад маталлы татлы суула этиу амал-ны жер башында биринчи кере ма анда къурагъандыла. Ол биз шёндю тюкендеде кёрген сууук чайланы уа ол заманлада атлары окуна жокъ эди.

Къырланы башчылары жангы татлы сууну дурус кёргендиле, аны къурагъ-

анланы илму эмда техника жаны бла Къырал премия бла сауғалагъандыла.

Кёпге да созмай, 1981 жылда жангы комбинат ишлеп, анда «Бахмаро» чыгарып башлайдыла. Алыучула да аны олсагъат жаратадыла, ол себепден бу сууук чай сатыуда кенг жайылады.

Айтханларына кёре, «Бахмаро» татуу бир лимонадха да ушамагъанды: татлыга тархан, бироз сют баш эмда коньяк ийисли эди

ОМАРЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Тюбешину

Ачыкъ ушакъла

Алгъаракълада Къашхатауда Жаш тёлюню ишлери жаны бла министрствону себеплиги бла жаш тёлю ара ачылганды. Ол Черек районну сабийлерини айнуларына амалла къурады, кеп магъаналы жумушла, жыйылыула да бардырады. Бу кюнде уа анда «ГосСтарт. Диалог» деген проектни чеклеринде жаш адамланы районну башчысы Къулбайлы Аланга сорууларын берирге онглары болгъанды.

Тюбешинде кеп магъаналы соруулары кёрюнгендиле. Жаш адамла бийик билим алгъандан сора, республикадан тышына кетмезча неда Нальчикде къалып иш излемезча районда къаллай амалла болгъанларыны юсюнде соргъандыла. Дагында элдеде къалырча къаллай ишчи жерле ачарга кереклисин сюзгендиле, ол жаны бла амалланы да белгилегендиле.

Жаш тёлю арт жыллада районда тюрленюленди. Жаш адамла бийик билим алгъандан сора, республикадан тышына кетмезча неда Нальчикде къалып иш излемезча районда къаллай амалла болгъанларыны юсюнде соргъандыла. Дагында элдеде къалырча къаллай ишчи жерле ачарга кереклисин сюзгендиле, ол жаны бла амалланы да белгилегендиле.

Тюбешинде кеп магъаналы соруулары кёрюнгендиле. Жаш адамла бийик билим алгъандан сора, республикадан тышына кетмезча неда Нальчикде къалып иш излемезча районда къаллай амалла болгъанларыны юсюнде соргъандыла. Дагында элдеде къалырча къаллай ишчи жерле ачарга кереклисин сюзгендиле, ол жаны бла амалланы да белгилегендиле.

Тюбешинде кеп магъаналы соруулары кёрюнгендиле. Жаш адамла бийик билим алгъандан сора, республикадан тышына кетмезча неда Нальчикде къалып иш излемезча районда къаллай амалла болгъанларыны юсюнде соргъандыла. Дагында элдеде къалырча къаллай ишчи жерле ачарга кереклисин сюзгендиле, ол жаны бла амалланы да белгилегендиле.

Тюбешинде кеп магъаналы соруулары кёрюнгендиле. Жаш адамла бийик билим алгъандан сора, республикадан тышына кетмезча неда Нальчикде къалып иш излемезча районда къаллай амалла болгъанларыны юсюнде соргъандыла. Дагында элдеде къалырча къаллай ишчи жерле ачарга кереклисин сюзгендиле, ол жаны бла амалланы да белгилегендиле.

Маданият

Хунерликлери
умутландырады

Нальчикде 1-чи номерли музыкалы школну Хасанияда бөлүмөне жюриогенлени отчёт концерттери болганды. Анга кыскарта башха элден да кыска келгенде.

Биринчи болуп сахнага инструменттеде сокъган кызуум чыкканды. Ызы бла гитче кызыккыла бла жашчыкыла назмула айтхандыла, жырлагандыла, төсөгөндиле, рояльны сокъгандыла. Бу сабийлени жыл санлары жетиден башланады. Холамханланы Амалия, Ибрагимланы Фарид, Созайланы

Холамханланы Амалия.

Лалита, Кылабекланы Магомет, Шогенов Али, Гуталаны Залина бла Амина, Ливандовская Айсана, «Минги тау», «Басият» төпсеу ансамбле чыккында уа, залда олтурганла алага кёпге барган толкун кыарсла бла тубөгөндиле.

Сабийле классиклени чыгъармаларындан башлап мультфильмде жырлагыа дери да ким да эс буруп тынгыларча айтхандыла. Тюрлю-тюрлю инструменттеде сокъганлары, төсөгөндиле да аламан эди. Сахнага чыгыулары бар бирине да биринчи уллу атам эди, алай ала аны бла чекленмезликлери хунерлери көргюзтүп турады. «Насрахожаны халарлары» деген ат бла кыска сахна оюну да кырауучула жаратхандыла. Бек ахырында уа Хасанияны Маданият оюнуо сахнасына «Басият» - «Кыуанч төпсеу» бла чыккынды.

Концертте келгенле музыкалы школну Хасанияда бөлүмюню директору Кырчаланы Марзията, юретиучоле Башийланы Фатиматха, Иттиучоле Алийге, Жаболаны Асиятха, Анахаланы Муратха, Светлана Кармоковага, Фатима Дышековага, Джамилат Дибировага, дагыда башхага сабийлени маданиятха бла санатха табындыргъанлары ючюн ыспас этгендиле.

Магарла бла
муратла

Ол кюн Хасанияны Маданият оюнуе дагыда бир концерт болганды. Ол а Жангы жылы байрамына жораланганды. Аны элпеге Хасанияны администрациясыны башчысы Азаматланы Кыайсын кыу-

раганды. Ол республикада атлары кенг белгили жырчыларыбызны: Төппеланы Алимни, Жаникаланы Эльдарны, Тюменланы Жаннетни, Занкишиланы Маратны, Холамханланы Кыайсынны, кыыл кыбузда сокъган Башийланы Магометни, «Балкария» төпсеу ансамблени да чакырып, эллилени көллөрин бютюн көтүргөндү.

Концерт башларыны аллында, Азаматланы Кыайсын, сахнага чыгып, жылны ичинде элде не зат этилгени эмда мындан ары кыалый ишле белгиленгенлерин билдиргенди. Ол айтханыча, 60 жылдан артык заманын турган суу ыргыла алышынгандыла. Таза суу тохтаусуз келерча этилгенди. Кир суула барган ысла да ишленгендиле. Юч жүздөн артык юйор аны бла кыиналмай хайырланарча этилгенди. Агтоев атлы орамга асфальт салынганды, аны эки жанында жауу жолла кенгертиле турадыла. Шёндюге дери жауу жол болмаган жерледе да алай ма-

дарла этиледиле. Жол жанларында эски чыраккы чыпында кетерилип, жангылары орнатылгандыла.

- Элибиз жууккы заманда адам танымазча ийи жанына тюрлениргине сизни ышандырама. Аны бла бирге уа республиканы Башчысы Казбек Кокков Нальчик черекни жанында ишленген жангы жол, аны жанлары да бютюн тапаланырыкларыны айтханды. Ол ишле келир 2024-2025 жылда таммаланырыккыдыла, - дегенди элн башчысы.

Ол 16-чы номерли мектепни башчысына эли жаш Аналаны Марат салынганан да билдиргенди.

Андан сора устазлага эмда тюрлю-тюрлю олимпиадалада, конкурслада, спорт эришуледе хорлаган сабийлени ёсдорген ата-аналага, эли ишине тири кыатышкан хасаниячылары кыуаумуна да администрацияны атындан грамотала, саугъала берилгендиле.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

Жандауурлук

Энергетиклени чомартлыклары

РусГидро компанияны Кыбарты-Малкярда бөлүмю Прохладна районну Ара больницасына саугъа бергенди. Кесини «Энергиядан тууганла» деген жандауурлук проектени чеклеринде компания операцияла этген бөлүмю отоун жарытхан жангы медицина бла жалчытханды. «Ол операция бардырылган жерни чыраккылары бла жарык этеди.

Бир айны ичинде бизни больницаны сабийле тууган бөлүмю 90 чаккы тишируну жумушларына кыарайды. Бери кыуру Прохладна райондан угъай, Май эмда Терк райондан да келедиле. Тишируула бирча женгил кытуулуп кыалмадыла; бирлеринде чурумлары болады, алага операция этерге да туюе-ди. Аны себелли саугъага берилген оборудование

бизге бек магъаналыды», - дегенди тамата акушер Елена Харитонова.

Кыбарты-Малкярда медицина учрежденилагыа РусГидро 2013 жылдан бери болушады. Энергетикле аны шёндюго оборудование бла жалчытадыла.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлаганды.

Спорт

Гёжефлерибиз — биринчиле

Невинномыск шахарда «Шуёхлук» деген аты бла биринчи битеудуния сабий оюна башлангандыла, анда 10-15-жыллык спортчула кеслерин самбода, дзюдода, эркин тутушууда сынадыла.

Эм алгъа самбодан эришуле болгандыла, алага Россияны регионларындан, Абхазиядан бла Къазакстандан эки мингден аслам жаш гёжеф кыатышханды. Бизни республикабызны кыуауму, отузга жууккы майдал кытып, битеукоманда эсепте биринчи жерни алгандыла. Алага ача саугъа да берилгенди.

Энди эркин тутушуудан эришуле болуккыдула.

Нальчикде мас-рестлингден СКФО-ну чемпионаты бла биринчилиги бардыргандыла. Эришуледе бизни республикадан, Чеченден, Ингушетиядан, Шимал Осетия-Аланиядан бла Ставрополь крайдан 120-дан аслам гёжеф кыатышханды. Битеукоманда эсепте республикабызны кыуауму, эм кёп майдал кытып, биринчи жерни алганды, экинчи тизгинде — Осе-

тия, ючюнчюде уа — Ставрополь край орналганды. Алтын майдаллагыа тийишли болгандыла чемпионатында эриширилди.

Кыбарты-Малкярда мас-рестлингден онбир секция ишлейди, алада юйренгенле даражалы россия эм халкыла аралы эришуледе саугъа жерлеге чыкмай хазна кыалмадыла.

Эм кючюлеге — майдалла

Нальчикде самбодан «Биринчилени кубогу» деген аты бла регионла аралы эришуу кыралганды. Анга СКФО-ну бла ЮФО-ну регионларындан 14-16-жылкыладан 100-ге жууккы адам кыатышханды.

Эсепте кёре, республикабызны спортчулары 21 майдал кытылгандыла. «Алтылагыа» Кыудайланы Беслан, Мызыланы Хаджимусса, Темирлан Кашков, Ахтан Бичоёв, Инал Буранов тийишли болгандыла. Кюмош майдалланы — төртеулен, «доммакъланы» уа 11 жаш алгандыла. Хорлаганла майдалла эм грамотала бла саугъалангандыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Саккылык

Жорукъланы толтурабызмы?

Декабрни ахыр кюнлеринде бла январны башында, жарсыуу, от тюген кезиле кёбейдиде. Ол а уллу кёллюкюню, жорукыла сакланмаганлары хаталарындан болады. Жангы жылы байрамларына хазырлана, кёпле нозы тереклени орнатханда, пиротехника затланы атдырганда, саккыкны тас этедиле.

КыМР-де От туюшоге кыажу-кыутхаруу службаны келечилери кыуанчы кюнде хата туюше ючюн кыоркыуузулукну жорукларыны эсгертедиле. Алай бла билим беруу учрежденила, организациялада нозы тереклени экинчи кыатдан бийликке орнатырга жарамайды. Отоудан чырмаусу чыгарча эки эшик болурга керекди. Нозы терек салынган жерде 3-5 огнетушитель, ала жок эселе уа, суу бла бек аздан 10 челек болурга тийишлиди.

Нозы терек аумаз ючюн, аны чаккылмай сюелтирге, бутаккыра уа кыабыралага жетмезча орнатоудыла. Аны кыатына жылытуучу приборлары салырга арталыда жарамайды. Иляула бла жасаганда, терк кыбынырга боллук затланы хайырланмагыз, кыатында хлупушка, бенгал отла, пиротехника затла жандырмагыз. Сабийле кеслерине нозы терекке салынган чыраккы-

кыкланы, ток бла ишлеген башха затланы жандырырга кыомагыз.

Битеу жорукъланы саклаганыгызга да кыарамай, нозы терк кыбынган эсе уа, сабийлени, абаданланы отоудан тышына чыгарыргыз. Мычымай кыутхаруучуланы чаккыргыз: 01 (стационар телефон), 101, 112 (кыол телефон).

Токга кыошулган затланы ёчюлтогуз. Онг бар эсе, отну ёчюлтюп башлагыз. Терекни оудуруп, юсюне кыалын кыуам жаргы болуккыдула. Пластикден терекни суу бла ёчюлтюрге жарамаганын унутмагыз: ол, эрил, суу юсюне жеткенде, кыаинап, кызыму тамчыла отода чачылып, бютюнда уллу палах туюшеркиди. Дагыда полимер зат койгенде, уулу туютун жайылып, ууланырга болуккысуз.

КыМР-де От туюшоге кыажу-кыутхаруу служба республиканы жамаатыны байрамла бла алгышлайды эмда бу кезиу жаркы, жарсыусуз ётерин тежейди. Саккы болуккы, жорукыла уа сизге кесигиз эм жашау журтугузун отдан саклагыа болушуккыдула, - дегенди ведомствону келечиси Арсен Сабанов.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Эсгертиу

Уллу кёллюкюк эммезге чаккырыу

КыМР-де Оператив штаб республиканы жамаатына бла аны кыонакъларын келе турган байрамла бла — Жангы жыл эда Рождество бла — алгышлайды эмда саккыкны кючлендирге чаккырады, террорчулук ишледен саккыныр ючюн бу жорукыла бойсунуругузу тилейди:

- кыйын халга келтирме, төгерекдеги леге кыоркыуу салырга боллуккы ишле эммезге кыоршигыз;
- автотранспортну анга деп бёлонгөн жерлеге салыргыз;
- ишеклик туудурган чулгамланы бла автомобильни кёрсегиз, теракт эмда башха аманыкыла хазырана турганларыны, адала чачдырыуу затла бла саугъала болганларыны юслеринден билсегиз, олсагыт право нызамны саклауучулага бла болушуккыга терк келген службалага билдиргиз;
- адала аслам кыатышкан жыйылула барган, той-оюн болган жерледе право нызамны саклауучуланы, нызам ючюн жууаплы болган башха адамланы законну излемлерин толтуруугуз.

Хар билдириу да тынгылы тинтиликки, алага кёре инсанларыбызны кыоркыуузулукларыны жалчытуу аны тийишли мадарла этиликдиле.

КыМР-де Оператив штаб ишеклик туудурган шартланы бла затланы юслеринден билдиргенлени атлары жашырынлыкка кыалкыларына ишандырады эмда республиканы жамаатына халы анылагыаны ючюн ыразылыгын билдиреди.

«Исси ызыны» телефонлары:
КыМР-де Оператив штабы: **48-15-48**;
КыМР-де УФСБ-ни: **48-15-81** (ышаныуукуну телефону);
КыМР-де МВД-ни: **40-49-10** (дежурный кесеге), **49-50-62** (ышаныуукуну телефону);
Россияны Следствие комитетини КыМР-де Следствие управлениасыны: **77-64-22** (ышаныуукуну телефону);
МЧС-ни КыМР-де Баш управлениасыны: **39-99-99** (дежурный кесеге).

Кыбарты-Малкяр Республиканы Парламентини депутатлары эмда аны Аппаратында ишлегенле Кыбарты-Малкяр Республиканы Парламентини IV - V чаккырыуларыны депутаты ГРИНЕВИЧ Валерий Владиславовичге анасы ГРИНЕВИЧ (Кузнецова) Тамара Васильевна ёлгенине бушуу этгенлерин билдиредиле эмда кыайгы сёз бередиле.

Кыбарты-Малкяр Республиканы Парламентини депутатлары эмда аны Аппаратында ишлегенле республиканы законла чыгаруучу органында Ветеранлары Советине кирген МАРЕМШАОВА Раиса Хамурзвановна баш меси МАРЕМШАОВ Башир Набиовичи ёлгенине бушуу этгенлерин билдиредиле эмда кыайгы сёз бередиле.

Сайпау

Мингге жууккы илляу

Жыл сайын Нальчикни солуу эм маданият паркы, билим беруу управлениасы, шахарны айнытуу жаны бла департаментти бла бирге нозы илляулары эришууну кыурайды. Ол хар Жангы жылы аллында шахар школланы окыучуларыны араларында бардырылады.

Солуу паркны тапландыруу эм ландшафт дизайн бөлүмюно таматасы Лина Шогенова билдиргенге кёре, быйыл конкурсуна 925 школчу кыатышханды. Битеу да 1 минг илляу жарашдырылганды.

Быйыл бир кыуаумла бир неччаны жашырап келтиргендиле. Ала бла биз шахарда Курорт залны аллында, Московская микрорайонда эм Кыбарты орамны жауу жол кесегинде орнатылган назыланы жасайбыз. Конкурсну эсеплерин а бу кюнде чыгъарып, хорлаганланы белгилерикбиз.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Болум

Къар юзюлорге кыоркыуу алыккы кетмегенди

«Эльбрус» курортну тау-лыжа эмда канат жоллары жабылып турганлы ючюнчю кюн барады. Аны сылтау ол тийерледе къар юзюлорге уллу кыоркыуу чыккыны бла байламлыды, деп билдиргендиле курортну администрациясындан.

Хауа болум осалгыа кетгени ючюн тау-лыжа ызланы шабат кюн окыуна жабаргыа оюу этилгенди. Ыйык кюн къар аясуз жауганы эмда тауладан юзюлорге уллу кыоркыуу чыккыны ючюн ол оюуну созарга туюгенди.

Алгыракылада МЧС-ни КыМР-де Баш управлениасыны пресс-службасы да Кыбарты-Малкярда тауладан къар юзюлөл туюшерге боллугууну юсөндөн кыаты эсгерген эди.

Жылны узуну ишлеп турган «Эльбрус» курорт Минги тауну кыбыла жанында «Приэльбрусье» табийгат паркны тийеринде орналды. Аны лыжа ызлары бла подъёмниклери 17 километр чаккы бири тутадыла.

Жамауат биригуледе

Миллетлени араларында
келишуулюккю саккыларгъа алланып

КыМР-ни Миллетлени ишлери эмда жамауат проекте жаны бла министрствосу бардырган «Коммерциялы болмаган эм иги организация» деген конкурсда республиканы Маданият фонду быйыл бла ючюнчю кере хорлайды. Аны юсөндөн бу кюнде бардырылган отчёт жыйылууда айтылганды.

Анда сёлеше, фонду таматасы Люаза Макоева быйыл шартла келтиргенди: республикада 190 миллетни келечиси жашайды. Ала ёз культуларын эмда динлерин тутадыла, аны тиллеринде сёлешедиле. Фонд онеки миллет маданият ара эмда алты жамауат организация бла кыаты байламлыкка ишлейди. Жаланда быйыл фонд 68 тюрлю-тюрлю иш бардырганды.

Биз тууган жерлеринден узакка жашаган миллетлеге не жаны бла да, ол санда адет-релерин, тиллерин саклаууга, алага жаш адамланы юйретуге, аны кенг жайыууга да себеплик этебиз. Есюн келген тёлюню патриотниде юйретуге, миллетлени эмда динлени араларында келишуулюккю саклаууга да энчи эс бурабыз. Ол жаны бла тюрлю-тюрлю лекцияла, семинарла, илму конференцияла кёл санда бардырылгандыла, — дегенди Люаза Магомедовна.

Ол маданиятха бла санасатда кыулук этгенлени тууган кюнлерине жораланган чыгъармачы ингириле, тубешиуле да фондда терк-терк бар-

дырылганларын да айтханды. «Бизни шубхларыбыз кёлдуле, ала фондну терк-терк жоккылайдыла, халкыларыны адет-релерин көргюзтюр, башха миллетлени келечилери кыалы жашаганларына кыарар, билер ючюн келедиле», — дегенди.

Быйыл бек уллу ишледен бирине уа, докладчы айтханыча, миллет культурулары «Кюнубоз бирликдеди» деген III республикалы фестивалыны санарга боллуккыду. Ол фонду «Биз биргебиз» деген проектини чеклениде бардырылганды, анга КыМР-ни Миллетлени ишлери эмда жамауат проекте жаны бла министрствосу, Нальчик

шахарларындан келечиле да келгендиле. Аланы барысына да фондну таматасы жорек ыразылыгын билдиргенди. Халкыла аралы черкес ассоциацияны башчысы Хаути Сохроковха, малкяр халкыны «Алан» жамауат организациясыны таматасы Жаболаны Жабраилге энчи ыспас этгенди.

Жыйылууну кезиунде орусуланы «Вече» миллет биригуиюню башчысы Роман Литвинов да сёлешгенди эмда «Вече» кыураганлы 34 жыл болганыны эсгертип, аны башламчысы Анатолий Канунникова эспас этгенди. Люаза Макоевага да тамата

тёлю башлаган ишни жетишимли бардырганы ючюн жорек ыразылыгын билдиргенди.

Эстонлуланы «Кодумаа» маданият араларыны башчысы Марет Романи Люаза Магомедовнага Эстонияны РФ-да консулу Расмус Миллер республикада болганында кыол салган бюсюре псымону бергенди. Консулну ди-

пломуна дагыда РФ-ни халкы артисти Наталья Гасташева, 1-чи номерли музыкалы школда ишлеген Светлана Мез, Зарема Унажкова да тийишли болгандыла.

Ол кюн Маданият фондну дипломлары жамауат ишге тири кыатышкан кыуу адамга да берилгендиде. Аланы алгъанланы араларында КыМР-ни сыйлы артистлери Таукенланы Галина, Ирина Дарова, устаз Хаджиланы Фатимат, жаш чырчыла Атайиланы Алибек, Алим Карданов, миллет культура араланы башчылары да бардыла.

Жыйылуу ахырында уа концерт көргюзтюргенди.

Люба АДИЛОВА..

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

<p>Баш редактор КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан</p> <p>РЕДКОЛЛЕГИЯ: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары), ЖАНГ УРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редактору орунбасары), ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь), МУСУКАЛАНЫ Сакинат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМЛАНЫ Зухура, УЛБАШЛАНЫ Мурат.</p>	<p>ТЕЛЕФОНЛА: Редактору приёмный — 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары — 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь — 40-03-24. Секретариат — 40-93-62. Көрсөткөрлө — 42-63-52.</p> <p>РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛҮМЛЕРИ: Политика эм право — 42-24-02, 42-67-68. Экономика — 42-66-73. Культура — 42-66-76. Социал ишле — 42-75-82, 40-59-18. Курортла, туризм эм спорт — 40-39-93, 42-66-71. Окыучула бла байламлыккыла жорютоуу эм жазылуу — 42-37-94. Эчи корреспондент — 42-68-72. Операторла — 42-66-85, 40-28-97.</p>	<p>Редакция авторла бла кыагыт жюрютмейди. Кыол жазмалагыа рецензия этилмейди эм ала артка кыайтарылмайдыла.</p> <p>Газетте басмаланган материалда айтылган оюмла редакцияны оюму бла келишимге боллуккыдула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсөндөн законна тийишлиликке материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.</p> <p>Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылган 5-6 бет) кёню алмайды.</p> <p>Газет Связьны, информация технологиялары эмда асламды коммуникациялары ишлери жаны бла федерал надзор службаны (Роскомнадзорну) Кыбарты-Малкярда управлениасында 2016 жылда 19 декабрде регистрация этилгенди. Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893</p>	<p>Газетни басмагыа «КыМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.</p> <p>Газет «Издательство «Южный регион» ООУ-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а</p> <p>Газетлени ислерине тапдыруу ючюн КыМР-ни почта связыны федерал Управлениасы жууаплыды. Телефона: 76-01-21</p> <p>Газетлени розницагыа сатыу ючюн КыМР-ни «Распечатать» акционер общество жууаплыды. Телефон: 42-69-34</p> <p>Газет ыйкыскада юч кере чыгылды — геюрге, орта, шабат кюндеде.</p>	<p>Номерге графике кёре 19.00 сагытта кыол салынады. 20.00 сагытта кыол салынганды</p> <p>ГАЗЕТНИ ПОМЕРНИ ЧЫГАРГАНЛА: Курданланы Сулейман — дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетечиланы Зульфия — жууаплы секретары орунбасарлары; Ахматланы Люаза (1-чи бет), Бийчеккуланы Жаннета (2-чи бет), Гепяланы Валентина (3-чо бет), Зезаланы Лида (4-чо бет) — көрсөткөрлө. Тиражы 1435 экз. Заказ № 2824 Багытасы 10 сомду.</p>	<p>РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:</p> <p>360000, Нальчик шахар, Ленин аягы проспекти, 5</p> <p>ЭЛЕКТРОН ПОЧТА: elbor_50@mail.ru</p>
---	--	--	---	--	---